

לבריאות והצלחת

שמואל בן זכריה וקלרה אידל. מרים בת יהושע ומרתא
פתחיה בן יאיר וחנה. חגית בת שמואל ומרים
וילדיהם דרור הלל ואשר יש'
עודד בן שמואל ומרים. מעין בת אפרים ואורלי
וילדיהם ידידיה רננה שירה אמונה
רועי בן משה ושרה. תמר בת שמואל ומרים
לרפואת חיים שמואל בן סימה
לעילוי נשמת פרל בת רבקה ע"ה

לעילוי נשמת

אלישבע שולביץ ע"ה בת יבלחט"א יעקב אליהו ושרה הורביץ

לעילוי נשמת

הבחור שמואל אלעזר ז"ל בן יבלחט"א נתן ואביבה הורביץ

ממעלות דייני הסנהדרין

אמר רבי יוחנן: אין מושיבים בסנהדרין אלא (א) בעלי חכמה. (ב) בעלי מראה. (ג) בעלי קומה, [שיהא מוראם על בעלי דינים ולא ישקרו]. (ג) בעלי זקנה. (ד) בעלי כשפים, [שאם יהא הנידון מכשף, וישביע הסייף והאור שלא ישלט בו, יעשו הן מכשפות, וימיתוהו בכל מיתה שיוכלו]. (ה) ויודעים שבעים לשון, כדי שלא תהא סנהדרין שומעת מפי התורגמן [שמא יחליף התורגמן טענותיו, ויחייבוהו שלא כדין].

ובמרדכי היתה מעלה נוספת, והיא, שהיה בולל ומערב הלשונות, להבין כוונת הדברים, כגון מה [שנתבאר לעיל], שהבין ממעשי החרש, שכוונתו לומר שיש שעורים בגגות צריפין, וחטים בעין סוכר, ועל שם מעלתו זו, נקרא מרדכי בלשן, שנאמר, "הַבָּאִים עִם זָרְבָבֶל יִשׁוּעַ נְחֻמְיָהוּ עֲזָרְיָהוּ רַעְמְיָהוּ נְחֻמְנִי מְרֻדְכִי בְּלִשָּׁן מְסַפְּרֵת בְּגוֹי נְחוּם בְּעֵנָה מְסַפֵּר אֲנָשִׁי עִם יִשְׂרָאֵל".

סדר קצירת העומר

שלוחי בי"ד יוצאים בערב הפסח, ומכינים את התבואה לקראת קצירתה, על ידי שכורכים וקושרים ראשי השבלים לקבוצות, שבכל אחת יש שיבולים כמלא אגרוף, שיוכל הקוצר לאחוז בהם יחד, ולקוצרם.

ולמוצאי יום טוב הראשון של פסח, שהוא זמן קצירת העומר, [כפי שיתבאר בעזה"י להלן], היו בני כל העיירות הסמוכות מתכנסים למקום הקצירה, כדי שתהא הקצירה בפרסום גדול, להודיע שעתה הוא זמן קצירת העומר, [ולא כדעת הבייתוסים, האומרים, שזמן הקצירה הוא במוצאי שבת הסמוכה לפסח, ולא במוצאי יום טוב ראשון של פסח, כפי שיתבאר בעזה"י להלן].

ועוד זאת היו עושים, לפרסם שזמן קצירת העומר הוא במוצאי יום טוב ראשון של פסח, שהיו הקוצרים שואלים את בני העיירות את השאלות הבאות והם עונים להם, וחוזרים על כל דבר שלוש פעמים.

משהחשיך היום [של יום טוב] תחילה הקוצר שואל – [האם] בא [שקעה] השמש [והגיע ליל ט"ז בניסן].

והם עונים – הן.

ושונה הקוצר ושואל, [האם] בא השמש. והם עונים, הן. ומשלש ושואל, [האם] בא השמש, והם עונים הן.

ולאחר מכן הקוצר שואל – [האם על ידי] מגל זו [אקצור את התבואה].

והם עונים – הן.

ושונה הקוצר ושואל, [האם על ידי] מגל זו [אקצור את התבואה]. והם עונים, הן. ומשלש ושואל, [האם על ידי] מגל זו [אקצור את התבואה], והם עונים הן.

ולאחר מכן הקוצר שואל – [האם לתוך] קופה זו [אתן את התבואה].

והם עונים – הן.

ושונה הקוצר ושואל, [האם לתוך] קופה זו [אתן את התבואה]. והם עונים, הן. ומשלש ושואל, [האם לתוך] קופה זו [אתן את התבואה], והם עונים הן.

ואם חל מוצאי יו"ט ראשון של פסח בליל שבת, הקוצר שואל – [האם אקצור ביום] שבת זו.

והם עונים – הן.

ושונה הקוצר ושואל, [האם אקצור ביום] שבת זו. והם עונים, הן. ומשלש ושואל, [האם אקצור ביום] שבת זו, והם עונים הן.

וקודם שמתחיל לקצור הוא שואל – [האם] אקצור.

והם עונים – קצור.

ושונה הקוצר ושואל, [האם] אקצור. והם עונים,

קצור. ומשלש ושואל, [האם] אקצור, יהם עונים

קצור.

במגילת תענית נמנו ימים טובים, שקבעו חכמים, על ידי נסים שאירעו בהם, ואסרום בתענית, ויש מהן שאסורים גם בהספד. ולהלן יתבארו בעזה"י שני עניינים המוזכרים שם.

מריש ירחא דניסן עד תמניא ביה

איתוקם תמידא - דלא למספד

הצדוקים היו אומרים, שיחיד מתנדב ומביא קרבן תמיד, שכן נאמר בו הציווי בלשון יחיד, "את הפֶּבֶשׁ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בַּבֶּקֶר וְאֶת הַפֶּבֶשׁ הַשֵּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֶרְבָּיִם", ללמד שכל יחיד רשאי להתנדב ולהביאו.

ואולם חכמים דחו את דבריהם, שכן נאמר בכתוב לרבים, "את קֶרְבְּנֵי לְחֻמֵי לְאִשֵּׁי רֵיחַ נִיחָחֵי תִשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי בְמוֹעֲדוֹ", ללמד שאינו קרב אלא מתרומת הלשכה הבאה מכל ישראל.

ומאחר שהויכוח הזה היה מראש חודש ניסן ועד שמונה בניסן, כשנצחו בו חכמים, קבעו את הימים האלו לימים טובים, האסורים בתענית וגם בהספד.

מתמניא בניסן ועד סוף מועדא

איתותב חגא דשבועיא - דלא להתענאה

בעניין הקרבת העומר נאמר, "וְהִנִּיף אֶת הָעֹמֶר לִפְנֵי ה' לְרִצְנֹכְךָ מִמֶּחֶרֶת הַשַּׁבָּת ... וּסְפַרְתָּם לָכֶם מִמֶּחֶרֶת הַשַּׁבָּת מִיּוֹם הַבִּיאָכֶם אֶת עֹמֶר הַתְּנוּפָה שִׁבְעַת שָׁבָתוֹת תְּמַיַּמַת תִּהְיֶינָה. עַד מִמֶּחֶרֶת הַשַּׁבָּת הַשְּׁבִיעִית תִּסְפְּרוּ חֲמֵשִׁים יוֹם" ואז הוא חג השבועות.

הבייתוסים היו אומרים, שמחרת השבת שהוא יום הנפת העומר, אינו מחרת יום טוב הראשון של פסח, אלא מחרת שבת ממש, שלדעתם יום תנופת העומר הוא יום ראשון שאחר השבת שחלה בפסח, כך שלעולם יצא חג השבועות ביום ראשון של השבוע סמוך לשבת.

וחכמים אומרים, שמחרת השבת הוא מחרת יום ראשון של פסח, בין כשחל הפסח בשבת ובין כשחל בשאר ימות השבוע.

ניטפל להם רבן יוחנן בן זכאי לבייתוסים, ואמר להם, שוטים, מנין לכם [שממחרת השבת הכוונה למוצאי שבת ממש, ולא למוצאי יום טוב], ולא היה אדם אחד שהיה משיבו, חוץ מזקן [בייתוסים] אחד, שהיה מפטפט [בדברי ויכוחים] כנגדו, ואמר, משה רבינו אוהב ישראל היה, ויודע שעצרת יום אחד הוא, לפיכך עמד ותקנה אחר שבת, כדי שיהיו ישראל מתענגים שני ימים.

קרא עליו רבן יוחנן בן זכאי מקרא זה, "אֶחָד עֶשֶׂר יוֹם מֵחֹרֵב דְּרָךְ הָרַ שְׁעִיר עַד קֹדֶשׁ בְּרִנְעַ" [כלומר מהר חורב שקבלו בו את התורה, עד קדש ברנע הסמוכה לארץ ישראל, יש דרך של מהלך אחד עשר יום בלבד], ואם משה רבינו אוהב ישראל היה, למה איחרם במדבר ארבעים שנה, אלא על כרחך, אין די בטעם של אהבת ישראל כדי ללמוד ממנו דינים, כי לא לפי זה ההלכה נקבעת.

ואמנם לא מחמת הטענה הזו דחה רבן יוחנן בן זכאי את דברי הבייתוסים, אלא דחייה בעלמא אמר להם, אבל עיקר הטעם, שהשבת האמורה בעניין היא יום ראשון של פסח, ולא שבת ממש, למד מהדרשות שיתבארו בעזה"י להלן.

ומאחר שהויכוח הזה היה משמונה בניסן ועד סוף חג הפסח, כשנצחו בו חכמים, ונתיישב הדין כראוי, קבעו את הימים האלו לימים טובים, האסורים בתענית, אבל לא בהספד.

ספירת העומר ארבעים ותשעה ימים

נאמר בתורה בעניין ספירת העומר, "עַד מִמֶּחֶרֶת הַשַּׁבָּת הַשְּׁבִיעִית תִּסְפְּרוּ חֲמֵשִׁים יוֹם וְהַקֶּרְבָּתָם מִנְחָה חֲדָשָׁה לַה'". והקשו התוס', הלא אין אנו סופרים אלא ארבעים ותשעה ימים.

- ותירצו, שלא צוה הכתוב לספור חמישים יום, אלא עד יום חמישים, ולא עד בכלל.

- א"נ הכתוב "חֲמֵשִׁים יוֹם" אינו נמשך עם מה שכתוב לפניו, אלא עם מה שכתוב לאחריו, דהיינו "עַד מִמֶּחֶרֶת הַשַּׁבָּת הַשְּׁבִיעִית תִּסְפְּרוּ", ואם כן הספירה היא ארבעים ותשעה יום, ולאחר מכן כשיהיו "חֲמֵשִׁים יוֹם, וְהַקֶּרְבָּתָם מִנְחָה חֲדָשָׁה לַה'".

נאמר בעניין ספירת העומר, "וּסְפַרְתֶּם לָכֶם", ללמד, שכל אחד מישראל מחויב לספור.

דרשות החכמים שמחרת השבת האמור

בעומר הוא מחרת יום טוב ראשון של פסח

א. דרשת רבן יוחנן בן זכאי.

כתוב אחד אומר, "וּסְפַרְתֶּם לָכֶם מִמַּחֲרַת הַשַּׁבָּת ... שִׁבְעַת שַׁבָּתוֹת תִּמְיָמַת תִּהְיֶינָה", משמע ספירת שבועות ממש, ואין שבוע אלא שתחילתו ביום ראשון וסופו בשבת, ואם כן תחילת הספירה ביום ראשון, וכתוב אחד אומר, "תִּסְפְּרוּ חֲמִשָּׁיִם יוֹם", משמע ספירת חמישים ימים ולא ספירת שבועות ואם כן תחילת הספירה בכל יום מימות השבוע.

וכדי שלא יהיו הפסוקים סותרים זה את זה, על כרחך כוונת הכתוב, שפעמים תהיה הספירה ספירת שבועות שלמים, [וזה כשיחול פסח בשבת, שאז מחרת הפסח חל ביום ראשון]. ופעמים לא תהא הספירה שבועות שלמים, אלא חמישים יום שתחילתם אינו ביום ראשון, וסופם אינו בשבת אלא באמצע שבוע, [וזה כשיחול פסח באחד מימות החול]. ומכל מקום למדנו מכאן, שפעמים תחילת הספירה ביום ראשון, [ואז עצרת ביום ראשון], ופעמים תחילת הספירה ביום אחר, [ואז עצרת אינו ביום ראשון].

- אולם רבא [בדף ס"ו] דחה דרשה זו, כי יתכן שבאמת אין הספירה מתחילה אלא ביום ראשון בשבוע, ולא נזכר בכתוב שני אופנים של ספירה [א] שבועות. (ב) ימים] לומר, שבכל פעם מקיימים רק אחד מהם, אלא תמיד יש לקיים את שניהם, שיש לספור תמיד גם את הימים, וגם את השבועות, ולעולם מתחילים ביום ראשון.

ב. דרשת רבי אליעזר.

נאמר בעניין ספירת העומר "תִּסְפְּרוּ לָךְ", ללמד שהספירה תלויה בך, כלומר בבי"ד, וזה יתכן רק אם היא תלויה במועד חג הפסח, הנקבע על ידי בי"ד שמקדשים את החודש, אבל אם לעולם הספירה מתחילה ביום ראשון אחר שבת, אין הדבר תלוי בבי"ד, שכן השבת קבועה מימות בראשית, כל יום שביעי שבת, ואין קביעותה על ידי בי"ד.

- אולם רבא [בדף ס"ו] הקשה על הדרשה זו, כי אין ללמוד מכאן אלא שהספירה מתחילה ממחרת יום טוב, ולא ממחרת שבת ממש, אבל אין ללמוד מכאן אם הכוונה למחרת יום טוב ראשון של פסח, או למחרת יום טוב אחרון של פסח.

ג. דרשת רבי יהושע.

דין זה למד בבניין אב, שכן מצינו דבר נוסף שנאמר בו מניין, והוא ימי החודש, שאין חודש יותר משלושים יום, ולכן אחר שנתקדש החודש, יש למנות בו עוד עשרים ותשעה ימים, וכשיגיע יום שלושים, [הוא יום שלושים ואחד לחודש], יש לקדש את החודש הבא.

וכשם שלעניין קידוש החודש שיש בו ספירה, יש דבר סמוך לו שבו ניכר שיתקדש, [הוא מולד הלבנה שעל ידה מתקדש החודש], כך לעניין ספירת העומר, יש להיות דבר ידוע שממנו מתחילה הספירה, וזה יתכן רק אם היא מתחילה ממחרת חג הפסח, שזמנו קבוע בט"ו בניסן, אבל אם לעולם הספירה מתחילה ביום ראשון אחר שבת ממש, אין הדבר קבוע, כי פעמים תחול השבת בט"ו בניסן, ופעמים בט"ז, ופעמים בי"ז, ופעמים בי"ח, ופעמים בי"ט, ופעמים בכ', ופעמים בכ"א.

- אולם רבא [בדף ס"ו] הקשה על הלימוד הזה, כי אין ללמוד מכאן אלא שהספירה מתחילה ממחרת יום טוב קבוע, ולא ממחרת שבת ממש, אבל אין ללמוד מכאן אם הכוונה למחרת יום טוב ראשון של פסח, או למחרת יום טוב אחרון של פסח.

ד. דרשת רבי ישמעאל.

דין זה למד בבניין אב, שכן מצינו, שאמרה תורה להביא עומר בפסח, ושתי הלחם בעצרת, וכשם שהבאת שתי הלחם בעצרת, היא בתחילת רגל, כך הבאת העומר, היא בתחילת רגל. [ואם נמתין עד לאחר השבת, פעמים שהיתה באה בסוף הרגל, כגון שחל פסח בשני בשבת].

- ואמר רבא [בדף ס"ו] שעל הלימוד הזה אין פירכא.

ה. דרשת רבי יהודה בן בתירא.

נאמר בעניין תחילת ספירת העומר, "וּסְפַרְתֶּם לָכֶם מִמֶּחֶרֶת הַשַּׁבָּת", וכן נאמר בעניין עצרת בסיום הספירה, "עַד מִמֶּחֶרֶת הַשַּׁבָּת הַשְּׁבִיעִת תִּסְפְּרוּ חֲמִשִּׁים יוֹם וְהִקְרַבְתֶּם מִנְחָה חֲדָשָׁה לַה'", וכשם שהשבת האמורה בסוף הספירה [כלומר השבוע האחרון לספירה], תחילת הרגל שאחר הספירה סמוך לה, כך השבת האמורה בתחילת הספירה, [כלומר השבוע הראשון של הספירה], תחילת הרגל שקודם הספירה סמוך לה, ומכאן שתחילת הספירה סמוכה ליום טוב ראשון של פסח, שהוא תחילת הרגל שקודם הספירה.

ו. דרשת רבי יוסי ברבי יהודה.

נאמר "תִּסְפְּרוּ חֲמִשִּׁים יוֹם", ללמד שלעולם יהיו

הספירות, [שבכל שנה ושנה] שוות, ולא יהיה בהן אלא חמישים יום מפסח ועד שבועות, וזה יתכן רק אם תמיד יתחילו לספור מיום קבוע, כגון ממחרת יום טוב ראשון של פסח. אבל יתחילו לספור אחר שבת של פסח, פעמים [שכשאתה מונה לפי חשבון של אשתקד, מיום שני של פסח], אתה מוצא חמשים ואחד יום [כשחל פסח בערב שבת, ואתה מונה מאחד בשבת], ופעמים שאתה מוצא חמשים ושנים, [כשחל פסח ביום חמישי] ופעמים חמשים ושלושה [כשחל פסח ביום רביעי] ופעמים חמשים וארבעה [כשחל ביום שלישי] ופעמים חמשים וחמשה [כשחל פסח ביום שני] ופעמים חמשים וששה [כשחל ביום ראשון].

ז. דרשת רבי אליעזר [באות ב'].

ח. דרשת רבי יוסי.

אולם רבא [בדף ס"ו] הקשה על הלימוד הזה, כי אין ללמוד מכאן אלא שהספירה היא חמישים יום מתחילתה ועד סופה. אבל אין ללמוד מכאן שהיא מתחילה ממחרת יום טוב ראשון של פסח, כי גם כשחל יום טוב ראשון באחד בשבת, ויתחילו למנות ממחרת השבת שאחרי כן, כלומר ששה ימים אחר מחרת יום טוב של פסח, הספירה עצמה תהיה חמישים יום.

דף ס"ו

ז. דרשת רבי יהודה בן בתירא.

ז. דרשת רבי אליעזר [באות ב'].

ח. דרשת רבי יוסי.

מתחילה אמר שדין זה למד מתוך הכתוב, "וּסְפַרְתֶּם לָכֶם מִמֶּחֶרֶת הַשַּׁבָּת", שעל כרחק אין הכוונה לשבת ממש, כי אם כן, היה צריך לפרש באיזו שבת מדובר, שכן יש למעלה מחמישים שבתות בשנה, ומתוך שלא נתפרש בכתוב באיזו שבת מדובר ודאי הכוונה לדבר שאינו אלא פעם אחת והוא יום טוב ראשון של פסח המוזכר בעניין שלמעלה ממנו.

ולבסוף ראה שיש להקשות על הלימוד הזה, וחזר ולמד כדרשת רבי יהודה בן בתירא, [המבוארת לעיל באות ה'].

- ואמר רבא שעל הלימוד הזה אין פירכא.

ט. דרשת רבי שמעון בן אלעזר.

נאמרו שני כתובים בעניין אכילת מצה בפסח, כתוב אחד אומר, "שֵׁשֶׁת יָמִים תֹּאכַל מִצוֹת", וכתוב אחד אומר, "שִׁבְעַת יָמִים מִצוֹת תֹּאכְלוּ", וכדי שלא יהיו הפסוקים סותרים זה את זה, על כרחק כוונת הכתוב, שיש מצות הנאכלות שבעה ימים, [אלו הנעשות מתבואה ישנה], ויש מצות הנאכלות ששה ימים, [אלו הנעשות מתבואה חדשה], שאין להם היתר אלא אחר הקרבת העומר, ואם כן, יש ללמוד מכאן, שהעומר מתיר את החדש ששה ימים בפסח, כלומר הקרבתו ביום השני של הפסח, ממחרת יום טוב ראשון של פסח.

- ואמר רבא שעל הלימוד הזה אין פירכא.

© כל הזכויות שמורות י.א.ה.

bekitsur1@gmail.com

[לרכישת ספרי בקיצור באתר אמזון](#)

תרומות והנצחות:

הורביץ. בנק פאגי (52). סניף 183. חשבון 654248

[פתרון לבעלי חשבונות מוגבלים](#)